rasisme

En innføring

Mette Andersson

FAGBOKFORLAGET

Rasisme

METTE ANDERSSON

Rasisme

EN INNFØRING

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2022 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

ISBN: 978-82-450-4358-7

1. utgave, 1. versjon 2022

E-utgaven er basert på 1. trykte utgave, 1. opplag: ISBN 978-82-450-3738-8

Elektronisk tilrettelegging: John Grieg: Bergen

Forsidedesign: John Grieg: Bergen

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarfremstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Forord

Det finnes mange tilnærminger til å studere rasisme. Slik jeg ser det, er et mangfold av teorier og metodiske innfallsvinkler et gode på ethvert forskningsfelt – et tegn på at feltet «modnes» og at mange finner det interessant. Det er uansett noen bestemte begreper man bør kjenne til for å kunne forholde seg til debatter om hvordan og i hvilken grad rasisme preger det norske samfunnet – for eksempel *fordommer*, *stereotypier*, *diskriminering*, *rase*, *rasialisering*, *etnisitet* og *nasjonalisme*. Videre bør man kjenne til at det finnes ulike former for rasisme, og mange ulike teorier man kan ta utgangspunkt i når man skal studere rasisme.

Å skrive en innføringsbok om rasisme er et risikabelt prosjekt, og kanskje særlig for en hvit, middelaldrende kvinne som aldri selv har erfart rasisme. Samtidig er rasisme et tema som angår så mange mennesker og samfunnsområder, og det har vært et tema i min egen forskning fra midten av 1990-tallet fram til i dag. Det er også et tema som blir mer og mer aktuelt etter som verden, og Norge, preges av et økende etnisk og religiøst mangfold.

Den internasjonale rasismeforskningen er økende – og den bedrives ut fra en mengde dels forskjellige perspektiver på hva rasisme er, og på hvordan man best kan analysere det. Min intensjon med denne boken er å gi leseren et innblikk i noe av mangfoldet i denne forskningen både i andre land og i Norge. Jeg har valgt å skrive et eget kapittel mot slutten av boken om nyere norsk forskning på rasisme, men vil også referere til norsk forskning og norske eksempler for å illustrere teorier og begreper i andre kapitler.

Når man skriver en innføringsbok, må man foreta noen valg. To valg som jeg har foretatt, er å fokusere mest på samfunnsfaglige tilnærminger til rasisme, og å skrive mer om begreper, teorier og analytiske innfallsvinkler enn om metoder. I avslutningskapitlet gir jeg imidlertid tre konkrete eksempler på metodiske avveininger som melder seg når man skal forske på rasisme i en bachelor- eller masteroppgave.

Det er flere fotnoter og en lengre litteraturliste i denne boken enn i innføringsbøker flest. Det er et bevisst valg. I stedet for et snevert utvalg med anbefalinger til videre lesning får leseren i notene og referanselisten en fyldig katalog over litteratur – både klassiske og nyere bidrag – som jeg tror vil være nyttig for den som ønsker å sette seg grundigere inn i bestemte aspekter, for eksempel studenter som skal skrive bachelor- eller masteroppgave om rasisme.

Rasisme handler om at noen har makt til å ekskludere andre og frata dem menneskeverd. I samfunnsfagene er det en rekke perspektiver på hva makt er og på hvordan makt virker i samfunnet. Mens noen teorier om rasisme bygger direkte på bestemte maktteorier, som for eksempel teorier om hegemoni og interseksjonalitet, er andre teorier mer opptatt av hvordan bestemte situasjoner og relasjoner mellom grupper bidrar til ulike former for rasisme og rasialisering. Jeg har valgt å ikke gå nærmere inn på bakenforliggende teorier om makt ut over det de ulike teoretiske tilnærmingene selv påpeker. For eksempel innebærer teorier om sosiale fordommer og strukturell rasisme litt ulike forståelser av hvordan makt fungerer, uten at dette blir et eget tema i boken.

Boken er organisert ut fra noen hovedprinsipper. For det første er det viktig å være oppmerksom på at rasisme forandrer seg over tid, både på det viset at nye grupper kan bli utsatt for rasisme og at nye former for rasisme kan oppstå. For det andre er utviklingen av teori om rasisme nært knyttet til sted, på det viset at ulike lands involvering i kolonialisme og den transatlantiske slavehandelen har påvirket tradisjoner for rasismeforskning. For det tredje kan rasisme studeres på ulike samfunnsnivåer, og det er forskjeller mellom mikro-, meso- og makrotilnærminger til rasisme.

Jeg vil takke mange for indirekte og direkte å ha bidratt til at denne boken har blitt til. Først vil jeg takke alle de modige menneskene som arbeider aktivt med antirasisme i organisasjoner og nettverk, og de som har skrevet om sine erfaringer med rasisme i litteratur og i medier. Dere har alle bidratt til at rasisme nå er satt på dagsordenen på en annen måte enn tidligere. Dernest vil jeg takke de forskerne jeg møtte på mitt forskningsopphold ved Goldsmiths College i London i 2000. Møtene og vennskapene med disse menneskene har vært avgjørende for min interesse for rasisme.

Av dem som direkte har bidratt til boken, vil jeg først takke medlemmene i forskningsgruppen «rase, etnisitet, migrasjon» på Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo. Dere har kommentert på kapitler og bidratt til at rasismeforskning nå er noe mange er opptatt av ved vårt institutt. Jeg vil også takke de master- og PhD-studentene som jeg har veiledet, og som har lært meg mye om dette temaet. Videre vil jeg takke mine gamle kolleger på Sosiologisk institutt og IMER ved Universitetet i Bergen for å ha vist interesse for og oppmuntret til forskning på rasisme. Så vil jeg rette en stor takk til de tre fagekspertene som omhyggelig har lest, kommentert og kommet med forbedringsforslag til denne boken. Dere vet hvem dere er, og dere skal vite at deres bidrag var viktig. Så – Per Robstad. Tusen takk for alt du har gjort. Fra første stund var du entusiastisk overfor dette prosjektet. Du har rettet språk, foreslått endringer og gitt oppmuntrende og viktig støtte. En stor takk både til deg og Fagbokforlaget. Aller sist vil jeg takke mine to kloke døtre. Siden dere var små har vi diskutert rasisme rundt middagsbordet, og dere har oppmuntret meg til å skrive mer om det. Nå er det gjort.

Oslo, 8. april 2022
Mette Andersson

Innhold

Kapittel 1

Introduksjon ... **13**
Eksempler på rasisme ... **15**
Hvem er opptatt av rasisme? ... **17**
Hvor og hvordan studeres rasisme? ... **19**
Hvorfor er det vanskelig å snakke om rasisme? ... **20**
Er dette en nøytral bok? ... **22**
Rasismedefinisjoner ... **23**
Å sette befolkningen i båser ... **24**
Historisk og stedlig perspektiv på rasisme ... **27**
Representasjon, anerkjennelse og omfordeling ... **30**
Kritiske hendelser ... **31**
Bokens oppbygning ... **33**

Kapittel 2

Rase, rasisme og rasialisering ... **37**
Rasebegrepet fram til andre verdenskrig ... **37**
Rasebegrepet fra etterkrigstid til i dag ... **41**
Rasisme: former og ofre ... **44**
- Kulturrasisme ... **45**
- Fra biologisk rasisme til kulturrasisme ... **46**
- Rasisme mot muslimer ... **47**
- Rasisme mot arbeidsinnvandrere ... **48**

Rasialisering ... **48**

Tvetydige helter ... 51
Holberg, Churchill og Linné ... 52
N-ordet ... 54
Avslutning ... 55

Kapittel 3
Rase, etnisitet, nasjon og interseksjonalitet ... 57
Etnisitet – som gruppe, kategori og grense ... 58
Nasjon og nasjonalisme ... 62
Likheter og overlapp ... 66
Kari, Anwar og Anna ... 68
Interseksjonalitet ... 71
Mangetydige begreper ... 74
Avslutning ... 76

Kapittel 4
Fordommer, islamofobi, diskriminering ... 77
Fordommer ... 78
Stereotypier ... 85
Etnosentrisme ... 87
Islamofobi ... 89
Diskriminering ... 94
Avslutning ... 96

Kapittel 5
Ulike teoritradisjoner ... 99
Nord-Amerika ... 100
Dobbelt bevissthet ... 101
Rasedannelse og raseprosjekter ... 102
Systemisk rasisme ... 105
Rasialiserte sosiale systemer og strukturell rasisme ... 107
Kritisk raseteori ... 108
Hvithetsstudier ... 110
Britiske teorier om rasisme ... 113

Stuart Hall – rase som flytende signifikant og nye etnisiteter 114
Paul Gilroy og kritikken av nasjonalisme 116
Etterdønninger 117
Franske perspektiver 118
Nordiske perspektiver 120
Complicit colonialism og nordisk eksepsjonalisme 122
Europeiske fortellinger og transnasjonale forflytninger 123
Avslutning 125

Kapittel 6
Samfunnsnivå og tydelighetsgrad 127
Samfunnsnivåskala og tydelighetsskala 128
Mikroaggresjoner 132
Psykiske og emosjonelle konsekvenser av rasisme 135
Inntrykkskontroll og stigmahåndtering 136
Grensearbeid 139
Identitetsarbeid 141
Hverdagsrasisme 143
Institusjonell rasisme 144
Populisme og rasistiske diskurser 147
Hatytringer på nettet 150
Avslutning 152

Kapittel 7
Antirasisme 155
Antirasisme i Norge 156
Typer av antirasisme 159
Identitetsdilemmaer 162
Rase og kjønn 163
Rase og etnisitet 164
Rase og klasse 166
Identitetspolitikk og interessepolitikk 166
Betydningen av følelser 168
Påvirkningsstrategier 171

Transnasjonal antirasisme ... 175
Avslutning ... 177

Kapittel 8
Nyere norsk rasismeforskning ... 179
Teoretiske posisjoner ... 179
Holdninger til minoriteter og innvandrere ... 181
Rasisme og hvithet – i hverdagslivet og på ulike arenaer ... 185
Diskrimineringsstudier ... 190
Strukturell rasisme i Norge? ... 193

Kapittel 9
Det sensitiverende begrepet rasisme ... 199
Et mangfold av teorier og perspektiver ... 200
To hovedformer for rasisme ... 202
Flere viktige begreper ... 203
Rasisme som sensitiverende begrep og retningslinje for forskning ... 204
Case 1 – personlige opplevelser av rasisme ... 205
Case 2 – rasisme i samfunnsdebatten ... 207
Case 3 – omfanget av rasisme ... 209
Til sist ... 211

Sluttnoter ... 213

Litteratur ... 223

Kapittel 1

Introduksjon

> I Bodø roper en mann rasistiske kommentarer til en parkeringsvakt.
>
> Tore Sagen sammenligner mennesker fra Afrika med aper i Radioresepsjonen, NRK. Han bruker N-ordet for å betegne afrikanere.
>
> En forskningsrapport viser at Norges idrettsforbund har hatt mangelfull oppfølging av rasismesaker og at det er få mennesker med minoritetsbakgrunn i ledelsen i norsk idrett.

Disse tre hendelsene førte alle til avisoppslag og diskusjoner om rasisme i sosiale medier.

Mannen som ropte rasistiske kommentarer til parkeringsvakten i Bodø i mars 2021, ble anmeldt til politiet og dømt for rasistiske ytringer etter § 185a, den såkalte rasismeparagrafen i straffeloven. De to andre sakene er noe mindre tydelige og førte til stor oppmerksomhet og debatt om hva rasisme egentlig er og hvor grensene for å kalle noe for rasisme går. Høsten 2019 sa Tore Sagen at han forsøkte å latterliggjøre rasister i Radioresepsjonens innslag «flauhetskonkurransen». Mange, blant andre hans komikerkollega Jonis Josef, mente imidlertid at NRK i stedet legitimerte rasisme når de lot dette programmet gå på lufta. Kritikken revitaliserte en gammel debatt om hvor grensene for humor bør gå. Kan komikere bruke N-ordet? Og er det forskjell mellom når N-ordet brukes av en hvit komiker på statskanalen NRK og når melaninrike mennesker med afrikansk opprinnelse selv bruker det om hverandre, for eksempel i rap-tekster? Denne saken endte med at NRK trakk det

aktuelle programmet, og at Tore Sagen i sin egen podcast senere inviterte en antirasist for å diskutere ulike tilnærminger til rasisme.

Den siste saken viser resultatet av en undersøkelse som Norges idrettsforbund selv bestilte. Etter rapporten som kom i februar 2021, iverksatte NIF tiltak for å forbedre situasjonen i idrettslag rundt omkring i Norge. Men hva er egentlig årsaken til at den største frivillige organisasjonen i Norge ikke har lyktes i å følge opp rasismesaker? Og hvorfor har idretten så få ledere med minoritetsbakgrunn? Handler det om manglende vilje eller evne til inkludering, og kan dette i så fall forstås som en form for rasisme?

For hva er egentlig rasisme? Du venter kanskje at du skal bli presentert for en klar og tydelig definisjon tidlig i denne boken: en setning eller to som slår fast hva rasisme er – og som gjør det lett å skjønne hva som faller innenfor og utenfor. Selv om jeg senere i dette kapitlet presenterer et minimumskrav for at noe skal kalles rasisme, er det flere grunner til ikke å låse seg til en bestemt definisjon. For det første finnes det en rekke ulike definisjoner av rasisme, som alle har noe å tilføre forståelsen av hva rasisme er. Rasisme kan for eksempel både være synlig og usynlig, tydelig og utydelig. Og rasisme kan være motivert ut fra rasistiske holdninger, men også være et resultat av ubevisste holdninger i en kultur, organisasjon eller situasjon. Derfor krever studiet av rasisme at vi som forskere har en åpen og undersøkende tilnærming til hva rasisme er og hvordan det kommer til uttrykk i ulike situasjoner.

Et viktig mål med boken er derfor å vise fram denne teoretiske kompleksiteten. Jeg synes ikke det er så viktig å prøve å fange inn begrepet i en heldekkende definisjon som favner alt som kan forstås som rasisme. I og med at rasisme dukker opp i stadig nye former og på nye arenaer, er det viktig å ikke ha definisjoner som er for begrensende. Dette betyr ikke at alt kan betegnes som rasisme. Men det betyr at vi som studerer det, må ha kunnskap om flere teorier, og at disse teoriene må vurderes opp mot de metodene vi velger og de konkrete dataene vi studerer.

Selv om du i denne boken ikke vil få en klar og endelig definisjon på hva rasisme er, vil du få en grundig gjennomgang av kjennetegn ved rasisme og du vil få innsikt i ulike tilnærminger og forskjellige eksempler

på rasisme. Jeg tenker på rasisme som et begrep som har mange aspekter, som når man står i et veikryss der veiskiltene peker i ulike retninger. Veikrysset heter rasisme, og veiskiltene er ulike teorier om rasisme. Denne måten å tenke om begreper på har røtter i amerikansk sosiologi, i Herbert Blumers tilnærming til begreper som «sensitizing concepts».[1] Med dette mener Blumer begreper som er fruktbare som en rettesnor for empirisk forskning og teoriutvikling, som viser vei, men som ikke er endelig definert. Sosiologen Derek Layder er opptatt av det samme når han skriver om hvorfor det han selv kaller *orienterende begreper* er så viktige i forskning.[2] Slike begreper må være basert på bred kunnskap om ulike teorier uten å bestemme på forhånd hvilken teori som er «riktigst». Inspirert av Blumer og Layder ser jeg på rasisme som et veikryss med skilt som peker i litt ulike retninger.

Dersom du spør meg hva rasisme er, er kanskje det beste svaret «Det kommer an på». Hva det kommer an på, er det denne boken handler om.

Eksempler på rasisme

- når jobbsøkeres pakistansk-norske navn og tilknytning til islam reduserer sjansen for å bli innkalt på jobbintervju.
- når sykehus etterkommer ønsker fra pasienter om ikke å få en utlending eller muslim som sykepleier.
- når idrettslag ikke foretar seg noe når spillere får rasistiske tilrop fra andre utøvere eller tilskuere.
- når komikere bruker blackface, en tradisjon der hvite i over hundre år har sminket seg som svarte og latterliggjort svarte mennesker.
- når en trikk er full av folk, men ingen setter seg på det ene ledige setet ved siden av en kvinne med hijab.
- når man har blendahvite styrer i sentrale offentlige og private institusjoner.
- når butikkmedarbeidere henvender seg til hvite før svarte kunder selv om de siste står foran i køen.
- når blikk signaliserer frykt og unnvikelse i møte med ikke-hvite mennesker.

- når spørsmål signaliserer at mennesker med minoritetsbakgrunn ikke oppfattes som «en av oss», og ikke forventes å oppnå like gode resultater som en hvit person.
- når noen henvender seg på liksom-kinesisk til nordmenn med asiatisk utseende.
- når brune kvinner blir spurt om hva de koster.
- når muslimer gjentatte ganger blir spurt om de tar avstand fra terror.
- når utesteder slipper hvite gutter og jenter forbi brune gutter i køen.
- når noen drepes eller skades på grunn av hudfarge eller religion.
- når afrikanere sammenlignes med kakerlakker i sosiale medier.

Som vi ser av disse eksemplene, kan rasisme arte seg på en rekke vis, og forekomme på mange ulike samfunnsarenaer. I mange av disse tilfellene er det også uklart hvorvidt det er rasisme eller noe annet som finner sted. Rasismen kan være tydelig, som ved bruk av N-ordet eller kakerlakk som betegnelser på mennesker, og den kan være mindre tydelig, som når man opplever negative blikk eller at noen unnlater å sette seg ved siden av deg på trikken. Rasisme kan også være strukturell, som når lederne i en idrettsklubb gjennomgående unnlater å foreta seg noe og hevder at rasisme ikke forekommer selv om mange i klubben opplever det. Eller når styrer er blendahvite selv om organisasjoner har en uttalt strategi om å arbeide for mangfold. Ofte er ikke mennesker selv klar over at deres holdninger og atferd bidrar til å ekskludere eller nedvurdere andre. Rasisme kan derfor både være bevisst og ubevisst, og rasisme kan komme til uttrykk både gjennom holdninger, kultur og atferd.

Rasisme handler om å plassere mennesker i grupper og rangere disse gruppene i hierarkier, hvor noen er mer verdifulle enn andre. Tidligere var slike rangeringer begrunnet i overbevisningen om at menneskearten kan deles inn i biologiske raser. I dag er det ikke så mange som mener det, selv om vi også i dag har nazister og andre som tror på rasebiologi. Nå handler rasisme mindre om biologi, og mer om utseende, etnisitet, nasjonalitet, kultur og religion.

Rasistisk atferd er som vi har sett og skal se enda nærmere på, mange ganske ulike ting: fra passivitet når noen blir utsatt for rasisme til ekstrem

vold. I mange av eksemplene ser vi at rasismen kommer til uttrykk som mistro og forakt.

Hvem er opptatt av rasisme?

Det er en rekke grupper og organisasjoner som er opptatt av å skrive om, analysere og arbeide mot rasisme. Antirasistiske organisasjoner har siden slutten av 1970-tallet vært blant de viktigste pådriverne for å sette rasisme på dagsordenen i Norge. Her har Antirasistisk Senter, MiRA-senteret (ressurssenter for kvinner med innvandringsbakgrunn) og OMOD (Organisasjon mot offentlig diskriminering) vært sentrale.

Regjering og Storting har det øverste ansvaret for hvordan rasisme blir fulgt opp. Før stortingsvalget i 2021 var det kun de tre partiene Rødt, SV og MDG som hadde egne avsnitt om rasisme og antirasisme i partiprogrammet. Politikere er viktige fordi de er i stand til å sette en agenda når det gjelder politikk mot diskriminering og rasisme, og foreslå endringer i regler og lover som påvirker hvordan rasisme følges opp. I 2019 laget Regjeringen en handlingsplan mot rasisme og diskriminering,[3] og i 2020 fulgte en handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer.[4] Tidligere er det laget en tilsvarende handlingsplan mot antisemittisme.

Rettsvesenet er en viktig aktør som har som oppgave å avgjøre hvorvidt en handling eller et utsagn er rasistisk i henhold til loven. Den norske straffelovens paragraf § 185a er rettet mot ulovlige ytringer, og vi har også andre sivilrettslige lover som forbyr diskriminering av mennesker ut fra grunnlag som kjønn, etnisitet, hudfarge og religion. Politiet har ansvar for å følge opp anmeldelser om rasisme, og etter sterkt påtrykk fra organisasjoner som arbeider mot rasisme, ble det i 2014 opprettet en egen hatkriminalitetsgruppe i oslopolitiet. Etter dette har det kommet flere anmeldelser av rasisme.

Videre har vi et likestillings- og diskrimineringsombud (LDO) som har ansvar for å følge opp henvendelser fra mennesker som mener seg utsatt for diskriminering ut fra hudfarge, etnisitet og religion.[5] Andre statlige instanser, som Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) arbeider hovedsakelig med integrering i form av kvalifisering og arbeid

mot negativ sosial kontroll, og er ikke rettet spesifikt inn mot rasisme og diskrimineringsfeltet.

En annen viktig arena er skolen. Det er mange ungdommer som sier de opplever rasisme på skolen, og forskning viser at lærere ofte ikke vet hvordan de skal håndtere dette. De seneste årene er det utviklet nye læremidler for å bøte på dette – der blant annet organisasjonen DEMBRA har vært sentral for å utvikle tilpassede læresett til ulike skoletrinn og også til lærerutdanningen.[6] Et annet lignende tiltak for elever og lærere i grunnskole og videregående er boken *Håndbok mot rasisme*, som er utviklet av Minotenk, en minoritetspolitisk tenketank som utvikler kunnskap og forslag til politikk på minoritetsfeltet.

Mediene er sentrale aktører i debatten om rasisme i Norge. NRK har siden tidlig 2000-tall hatt som målsetning at programmene skal gjenspeile det flerkulturelle Norge, og har også hatt et rekrutteringsprogram rettet mot søkere med minoritetsbakgrunn. Men det er fortsatt relativt få journalister og redaktører med minoritetsbakgrunn i sentrale massemedier. I Norge er det også en rekke nettmedier (for eksempel Resett, Document.no og HRS) som arbeider for restriktiv innvandring og mot islam. I disse mediene er det en tendens til å bagatellisere rasisme og argumentere for en smal definisjon av rasisme. Etter Black Lives Matter-demonstrasjonene i Oslo i 2020 hadde mange massemedier fokus på rasisme i Norge, og en rekke artikler og kronikker handlet om personlige erfaringer med rasisme. VG laget også en serie med videoer hvor flere sto fram og fortalte om sine erfaringer.[7]

Til sist er opinionen, eller norske borgere generelt, opptatt av rasisme. Dette gjelder i særlig grad borgere med minoritetsbakgrunn som selv har opplevd rasisme eller som har bekjente/familie som har opplevd dette. Undersøkelser viser at rasisme anses som en viktig politisk sak blant mange unge. Debatter om rasisme i aviser og sosiale medier viser imidlertid at det finnes mange ulike oppfatninger av hva rasisme er og hvorvidt dette er et stort problem i Norge.

Innenfor akademia har norske forskere studert rasisme og diskriminering fra begynnelsen av 1990-tallet, men forskningsfeltet er lite sammenlignet med det bredere feltet integrasjonsforskning. Det har med

tiden blitt mer interesse for rasismeforskning ved norske universiteter, forskningsinstitutter og høyskoler. Det er særlig innenfor samfunnsfag og humaniora (fag som nordisk, engelsk, etnologi, litteraturvitenskap, pedagogikk, historie, sosiologi, sosialantropologi og statsvitenskap) at forskningen om rasisme og diskriminering skjer. Noen sentrale institusjoner er her Senter for ekstremismeforskning ved Universitetet i Oslo (C-REX), Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) og Senter for samiske studier ved Universitetet i Tromsø.

Hvor og hvordan studeres rasisme?

Norske forskere har altså studert rasisme og diskriminering siden begynnelsen av 1990-tallet, men forskningen har vært spredt og usystematisk. Fra 2010-tallet har vi fått flere systematiske undersøkelser av diskriminering i arbeidsmarkedet, holdninger til innvandring og minoriteter, hatprat i sosiale medier, og høyreekstremisme. Det har også kommet flere undersøkelser av subjektive erfaringer med rasisme i minoritetsbefolkningen, og av rasistisk retorikk og diskurs i massemedier og sosiale medier.

Både internasjonalt og i Norge har flere forskere blitt interessert i rasismeforskning. I et fag som sosiologi forskes det på temaer som diskriminering i arbeidsmarkedet, fordommer i skolen, den sosiale betydningen av hudfarge, rasialisering i kulturfeltet, stortingsdebatter om rasisme, rasistisk retorikk i høyrepopulistiske bevegelser, og på antirasisme. I psykologi forskes det på fordommer mot og stereotypier om minoriteter og på hvordan, og i hvilke situasjoner slike fordommer spiller inn. Psykologer studerer også hvordan bestemte personlighetstrekk henger sammen med negative holdninger mot minoriteter og innvandrere, og ser på sammenhenger mellom hverdagsrasisme og psykisk helse. I litteraturvitenskap og nordisk forskes det på hvordan rasisme og antirasisme framkommer i litteratur, og på hvordan rasisme forstås og omtales i minoritetslitteratur og i massemediene. I utdanningsvitenskap forskes det på såkalte «hot moments» i klasserommet, læreres håndtering av rasisme, læreplaners omtale av minoriteter og mangfold, og elevers erfaringer med og samtaler om rasisme. Medievitere studerer rasistisk